

Э.И. Исмаилова

**Гъакъикъат
ахтармиш
ГЪЫЪЫН**

Исмаилова Э.И.

Цитатабыр лешур ад йиғы Уджагъли
Кихьинма: Таурата, Пайгъампарашды
Китабырма Забур на Инджила – Изд. 2,
испр., 2015.

На рутульском языке

Rutalska

Ара кидбыр

Алмад не Гьамит	4
Кьурбанад Гел	7
Аллагьад Чел	13
Аллагьад Кьурбан	18
Гунагь	25
Ибраимды дух	33
Аллагь са йгы	41
Аллагна эдеми	51
Приложение	63

Алмад не Гьалмит.

Алмаде гвалах ваъарай кӱгьды-калды идаради. Джуды гвалахала гьа рази диш хьур гьухьусна диший. Кьухь-ние мысна вылцар диший Алмадде джуды зигьимвалды гьувга ваъас. Йидж от-делере четинды проектбыр гьыгьыр ма-дана кьухьние гьаламмише джуды хы-лихьде гьаъарай.

Шумма иди Алмадис йигарай гвалах дегиш ваъас. ГьуӀмирки рагьалтды ди-ший, мадды гвалахки гьувгус четин гьыгий. Тисеки Алмадды гвалахала вылцӀад дуллух эккед гьыгий мадды гвалахмыхъаъ. Шийибыр Алмадис бала лазим йигий гьа гедене, йискьурди Алмаде баше ваъарай джуды хизан, кьари не хьнимер. Алмад бала рази гьыгий джуды хынымешыла, сиене-бишыла балана Гьасаны - кьухьды духа-ры, Гьасана кьыле ваъарай инже-нерешды университете.

Са йыгьырмыкла йыгьа отделе йиркьыр цӀинды инсан, дур гьыгий

ГьаӀмит. Гьа цӀамна ешдис кӀаь гьийий
АӀмаӀдыла. ГьаӀммише шадды,
гьанийикван гвалах ваъас рагьаӀт
гьийий. АӀмаӀд не ГьаӀмит дишир хь-
диймар. СытӀана дуруъурай улесды
улес. Гвалахала хьуъ сытӀана хала
хьудирей. ГьаӀмитыхда ки анидийий
къари не йукьур хьных - къвалр дух на
къвалр рыш.

СагьаӀлды вахтиндыла АӀмаӀд не
ГьаӀмит дишир йыхды дустар, са сы-
нийихда мийманвали дуруъурай.
СагьаӀтмыкван сыткъыр ихтилатбыр
гьаъарай.

Сухьде гьабишды ихтилатбыр гва-
лахаклады йийий. Са вахт либхьуйне
гьабыр далгара калчӀур дуньядид ихти-
латмыкла. Гьабыр къвалрси дийий дин
хад инсанар. АӀмаӀд гьийий гьакьикъат-
ды мусурман. Гьанийды дустара ГьаӀми-
те гьаӀммише кьыле гьаъарай Тауратад,
Пайгьампарашды, Забурдид, Инжилед
са ки Иса Масихад китабыр. АӀмаӀдис
таджиб руъурай бала хьацыдухьун
ГьаӀмит маки балад гьуӀрмитдыхван

гъание къабыл ваъарай Гъаѿмитды дин. Аѿмаѿд гийкъара калчлур джуды хыди балана бейде гъиъий Аллагъахъван. Гъанийис гъасад карбыр гъацларай Аѿмаѿдис мысна ун джишид. Гъаѿмитды гъуѿмир Аллагъа йикѿидана, гъакъикъатна инамиш йиъине - фикир ваъарай Аѿмаѿде. Аѿмаѿд выдж ки инамиш йиъий Къуръундык кихъир ад Иса пайгъам паракла, Марьямды дух йиъи хъур. Гъание бала икрам ваъарай Масихыс, йидж мадды джурана. Аѿмаѿд инамиш йиъий сиъинмы къуръунды кихъир ад Исакля, Марьям ды духарыкля. Гъа гъакъикъатна инамиш гъиъий Масихы. Аѿмаѿдис гъацларай Масих, гъухур а, Марьямыс, гъание гъыгъыр балад гъаламатбыр Аллагъад ихтиярахъван, ишир ай гъанийикла кихъир ад Инжилед китабак. Аѿмаѿд гийкъарай джус гъацлара цламды гвалахбыр Масихды уѿѿмирдыкла. Йидж гъанийис йигара йишири бала гъацлас Аллагъад Расулыкля.

Аѿмаѿде хулкара калчлур джуды дустада Гъаѿмитда Масихикла.

Къурбанад гел

- Ихтилат гъаъ зас Исакла, Марьямды духарыкла - зас гъанийикла бала гъацӀыр йигара.

ГъаӀмите фикир выгъыр рухъура:

-Эгер вас гъацӀыр йиганахъун, йидис Масих ми дуньяды йиркьыр ад йиъиди, вы гийкьыр йигара къурбанак кид хайирек.

-Къурбан! Вас шыв гъухъус йигара гъадыхъван? - хуткур АӀмаӀде.

ГъаӀмите дживаб хъывыр:

-Къурбанад къастихъде гедкъаси Къурбан-Айт (Ид-Аль-Атха). Вас вацӀара ку, гъа гвалах, Аллагъара ягъыӀр Ибрагим Пайгъампарада гъанийды дух Къурбан гъаъ хур, садакъавали. Шыв йикисий Ибрагимды духарыс, эгер Аллагъ гъанийды геледжагъдыхда гаджакъырийден, магарыш (фида) садакъа гыгырийден.

- Ибрагимды дух йикисий - дживаб хъывыри АӀмаӀде.

-Гьа йиъи Кьурбанад (садакьа) - гьухьури ГьаӀмите. Са йикьире маннийды бадана. Аллагьара сивыгыри чӀабал, садакьа ваъас хьнхьд еринды. Зы ки гьасад гьаӀле а - Ибрагимды дух ка - эджелед хыле.

-Шыв гьухьус йигара вас гьадыхьван сытлана?- цӀамна рыхьбыр ки гьаъара хуткури АӀмаӀде. ГьаӀмите джываб хьывыри:

- Кихьир а Кьурьундид китабакне Инжилек:

Гунамыд гьакь йиъи - дыркьынвалды, Аллагьад савкьват виъи - гьуӀмирлых Иса Масихехьван са йишин.(1)

Гьакь изды гунадид - эджел виъи. Зы гуна кид эдеми йиъи.

Мадды инсанашды хьесыма зы гьагвара гуьрчеквалды хад инсан ка, йисхьурди за гьаӀр йигъа куб ваъара, Аллагьас икьарар йиъи. Йидж Аллагьад хьесыма зы алгара гуна кид инсанна. Са инсан ама Аллагьад хьури йузуагьды - хуткури ГьаӀмите.

-Ваъ! - гъухъури АІмаде. - Йузуагъды йиъи са Аллагъ.

- Гъадыла Аллагъад хъури сиенебыр гуна кид ийсанар диъи, йиъиме? - хуткури Гъаимите.

- Йиъи гъаса руъура - рази йишир АІмад.

- Гъадыла зы ки гъасад гъале а Ибрагимды дух кал - гъазриъилед ихтияра а. Гъаса йиъинахъун гъили а къурбан изды гунамыд? Аллагъара сигыр адиший ме къурбан зы ахтармиш гъаъас хъур? - ма хулкарай Гъаимите.

АІмадис уже хъацлардиший шыв дживаб хъывыс. Гъаимите ма рухъура:

- Яхия, дух Закаред, ешемишды Масихъокон ситана, сада хылис гъагуйне гъухъур:

Ми виъи Къурбанад гель Аллагъад. джу лехъешусды сиене гунабыр дунъядид.(2)

Масих диший гель ийсанашды. Гъа йиъий Къурбанад гель Аллагъад. Гъа йиркъыр ад йиъи Аллагъада. Гъа йиркъыр ад йиъи халля. Аллагъад

ругьдире ухъне рыгыр Марьям, гъание гъухур дух. Вас гъацладкал, гъанийды дур йиъи Иса, дух Марьямды, Чел (Каллимат) не ругь Аллагъад. Гъа гъиый балана темизды. Гъа йиркъыд йиъи халя Къурбанад гель ка Аллагъад сурула. Темизды на йиуъзиагъды гъумир ливир Аллагъад хъури а, гъагуъур выдж йиъи - Къурбанад Гель. Гъанийис мысна лазим руъур диший гъухъус: Миннет ваъара за вахта джан Аллагъ зы багъыш гъаъ, йисхурди гъа вудж йиый темизды Къурбанад гель Аллагъад сурула. Гъа йиркъыр а дуньяды Къурбанад гель ка Аллагъад сурула Джу лешус хъур дуньядид гунабыр, гъа йиркъыд йиъи выдж садакъа бадана. Гъаса йишир ай, гъание джуды разивалихъон выр джуду гъумир эджелек. Йидж гъа сыра лухъузур, сагъна лаъ халя гъархыр. Са вахт вишийне гъа хъикъаси ми дуньяды.

Хамит1, са ц1амгема гийхыр, хъели гахъыр Алма1дыхда гъухъури:

- Зы ки а гъа гъале а, Ибраимды дух кал - эджелехъде ги.Баракалла виъи

Масихис, темизды Къурбанад гелъ калды, изды гунадид садакъа йиъи.

Гъа гелирыла Аллгъара сиене ихьды гунамыс багъыш гъаъара гъадыкван сытлана эхир йыха виший хур (дженнетди). Масихе сигъене улмутдид гунабыр, Джу лешур, выды ки кине, Алмад.

Алмад балагсма кирхур ай хийиылдык. Са арыдыла ка гъание гухъури:

- Масихе сиене дуньядид гунабыр Джу лешуд гедене зы йикъир йигар диш. Гъаса йишийне зы ешемиш йишир йигара гъумирдыхван.

-Алмад, - гухъури Хамитле - ва фикир ваъ выды гухуд йыгъ йиъи, Масихе выды рак йетере а. Гъанийде хани йиъи вас пешкеш, Гъание рухъура вада: "Алмад, Зас йигара гъаъас вас са пешкеш, гъадире багъыш гъаъаси выды гунамыс, вас ки выси гъулмирлыхвалды Аллагъад сурула. Выдж ва выды гунабыр хылвал лешур йигара, хъели за вас багъыш гъаъаси гъа къурбанад сурула. Эгер ва гъа пешкеш хакъыхъвна гъа выды

йиъи, хаджакъыхъвна - ваъ". Алмаде фикир фаъара гъамыг ун йишид ч'илмы.

Гъелбетди ва фикир ваъад йикиси, гъа гъаламатды ихтилат йиъи хъур, - рухъура Гъалмите. - Хъа'р хылис Аллагъас икърар руъуд инсан Масихила, гъа кар гъаса хасаб гъаъара, ил ахъагъуд Марьямды дух Иса Пайгъампар ихъды рак йетедкал. Гъание гъаса рухъура:

Зы гъемиди ригиде лузур рак йетере. Гъалыс Изды ун йиширди, Зы ригя аъ йыхъыр гъанийикон улесды улеси, гъаниеки Захъван.(3)

Гъалмите рухъура:

- Масихис рак ачых гъыгын, Гъа выды гъу'мирди сигын, Гъание вахъван хъыв люъун, вахъван гъалгын - гъа хъа'р инсанад мурад виъи Аллагъад сурула пешкеш гъыгын.

- Вас гъац'арама Гъалмит, - гъухъури Алмаде, ва бисяли гъыгъд ихтилатбыр Масихихъла, изды бала йик'ик кийкъыр а. За гъамыс бала фикир выси и мирдже зы на вы гъа'сил дишийне балад карбыр зас гъац'аси.

Аллагъад чѣл

- Ва ти хылис гыгъыд ихтилатбыр Марьямды духарыкла Исакла, за лап балана гъамыс фикир выр а - яваъшене рухъура калчѣури Аїма!д. Масихихъла далгас калчѣусма зас са-къва!д дживаб гъацѣыр йигара.

-Яхши - рухъура Гъалмите, гъанийис гъацѣара, гъидикла гъалгасди Аїгъмед.

Аїгъмеде яваъшене рухъура:

- Вас гъацѣарама, е мусурманар, инамиш диъид халя сигыд китабырмы: Таурат (хъуд китаб Муса Пайгъампарад), Забур (Нянибыр кид Давуд Пайгъампарад), Инжил (Шадды хабар Иса Пайгъампарад), саки Къуръан. Выджзы кѣаълахъуъ хаїр гыгъыри, са Къуръанала гъайри, мадды сиене китабыр чїир гыгъыр а джавыдаше хачбаразашене, выджки гъаса чїир гыгъыр а, гъаммы умуд выгъыр йигардиш. Уджагъли Кихъинбыр вы инамишды, гъаса чїир

гыгыр а шыв дуьзды, шыв чїрид
йиґиди гедкьас бала четин йиґи
(гьаІрам).

- Вада гьа кар шуна субут гьаьас
йикиси? - хулкара ГьаІмите.

АІмаде фикир выгыр рухьура, са
фитнемьла гьаіри мадды шешуне
гьухьус йикисдиш.

ГьаІмите ма хулкара:

- Йихь гьасад гвалахбыр гьалда
йикиси чїр гьаьас, гьаса гьаьас йики-
симе?

- Гьацїардиш, рухьура АІмаде. - Гьа
суалмыс зас гьална дживаб хьывырдиш.

Са арыдылака ГьаІмите хулкара:

- Ва фикир ваьарама, гьалдага йики-
симе Кьурьан чїри ваьас?

- Астафируллагь!(Помилуй Всевыш-
ний!) лал хьивирхьвара АІмаІдыхла.

Гьа гвалах ваьас гьалдана йикисдиш
Аллагьа инамишдыбише мысна
Кьурьундик кедкьас высдиш, писды ни-
ятбыр ана.

ГьаІмите дживаб хьывылцІара:

- Бес ва йис фикир ваъара ихьды-
бише выс чІир гьаъас Таурат, Пайгъам-
парашды Китаб, Забур, Инжил, кедкьас
выс Аллагъара сигыр ад китабырмык?
Зы Аллагъа инамиш йиъи, гъание
яратмиш гьыгьд йиъи хаІл не дуьнья,
Аллагъас сиене гьацІад йиъи,
гъанийыхда балад кьуве (гудж) ад виъи.
Гъание инсанашис сивигьд виъи Чел,
гьа Чел ки йикиси Гъанийда увухуъс.

ГьаІмит гакьыр АІмаІдыхда маа хул-
кара:

- Вы инамиш йиъиме сиене гъеми
дуьньяды руъуд гвалахбыр са Аллагъара
гьаъадбыр йиъи.

- Ий, - рухъура АІмаІде.

Маа ГьаІмите рухъура:

- Иди вы гьакьикъатна инамиш
йиъиме Аллагъара сифте гъухъуд Чел
гьалгадире чІир ваъасхъур? Ва я ки гьал-
га Гъанийды ЧІилды уу чІел лихъивхьис

хьур, Гъанийхда гъасад гуджки а, кьувеки а, Чел увухуҠды?

- Инамиш йиҠи Аллагъахда кьувеки ад, гуджки ад, Джу гъухьуд Чел увухуҠды, - рази руьура АҠмаҠд.

- Вас гъаҠарама АҠмаҠд, - рухьура ГъаҠмите - Аллагъара сигьд китаб бала гъаҠанды йиҠи; гъа китаб кихьид йиҠи 1400 сыда!. Гъадик кини йиҠи Таурат (Муса Пайгъампарад китаб), Забур (Давуд Пайгъампарад нянибыр), Инжил (Иса Пайгъампараклады Шадды хабар), ва балад , балад мадды китабыр кихьир ад Аллагъад Пайгъампарашды китабна Забур игъитхьуд йиҠи Масих гъухусма. Гъа Китаб кихьид йиҠи хьибды Ҡилыла.

- Гылды Ҡилыла? - хулкара АҠмаҠде.

- Куыгънед джавыдашды, арамейский не грекешды, - дживаб хьывылҠара ГъаҠмите. - Аллагъара сигыр а Уджагъли Кихьинбыр сиенебышис, гаджакъыр вын пагъча йиҠиди, выш халбаҠхьаҠн йиҠиди. Уджагъли кихьинбыр - Аллагъад

гъакъикъатды гъаІян йиъи, шудаъ
гъалиб балад сенбыр йиширдики, шудаъ
балад инсанар диширдики гъа са китаб
йиъи. Гъадик кидки са ихтилат йиъи,
гъа ихтилат йиъи Масих.

Йикїидана 1400 сыда Аллагъара
гъаъад са ихтилат йиъиме гъаІламат
йишир хулкара АІмаІде.

-АІмаІд - яхъ кине кал - рухъура
ГъаІмите Аллагъара гъаъад са ихтилат
йиъи сиене тариха сыдырмыла,
гъийгъад йыгъаа йыкъама.

-Гъаса руъуд йиъиме? шаклы руъура
АІмаІд

- Ий руъуд йиъи, Аллагъада джу-
гъуІд не лаІджаІгъуІд шешунеки адиш -
дживаб хъывылцлара ГъаІмите. - Мадды
кардымыкла е ваІ мирдже гъадгуйне
далгаси.

- Яхши хъур рази руъура АІмаІд.

Аллагъад Къурбан

Гъа шуна йиъи гъуИмирдыхъван Аллагъара Масихыла гъаъад са ихтилат йиъи маа хулкара АІмаІде.

Вас йикІиы гъамабама ти гвалах шуна Масихе сиенебышды гунагъбыр джу лешурди Къурбанад гелирекал? - хулкара ГъаІмите.

- Гъамада, шуна йиъи зас гъа гвалах йикІиыла убхасды - дживаб хъывылцІара АІмаІде.

- Аллагъара рухъура - Къурбанахъла садаки йикІиыла утха гыгъыр йигардиш, гъа тарихе ад гвалах виъи Марьямды дух Иса Пайгъампар гъухусма.

- Гъадыхъван сыгІаъна вас шыв гъухъус йигара? - хулкара АІмаІде.

- Шумур инсан ешемиш диый дуъньяды Хабылдине Абилды вахтинди - хулкара ГъаІмите.

- Йукъур: Адам на Гъава (Ева), Хабыл на Абил.

-Ий йукъур, - рухъура ГъаІмите.

- Гъабишис гъаџарай Аллагъас амин
выгъыр йигад тек са Къурбанала. Гъабы-
шис шуна йигий гъад гъаџад?

хулкара Гъаимите дживабки джу хъы-
вылџара:

- Гъабышис гъаџарай Аллагъ темиз-
дына, ужагъли йигид, а инсанак (эдеми)
гунабыр кид йигид, гъание гунабыр те-
миз хъыгын бадана Къурбан выгъыр йи-
гара.

Нуухъ Пайгъампара (Пророк Ной)
Аллагъас амин ваъарай Къурбанахъван;
Ибрайим Пайгъампараки гъаса Къурба-
нахъван; Мыса Пайгъампараки, Давуда-
ки сиене пайгъампараше гъаса Аллагъас
амин ваъарай Къурбанахъван. Вас
гъаџарама заки гъаса Аллагъас амин
ваъара, гъабышека?

- Ваъ, гъамыгъ ва зарафатбыр гъаъара
- рухъура Аімаде. - Вы базара йыхъыр
џабал лювшур, къурбан ваъардишку -
яхъ кине рухъура Аімаде.

- Заки амин ваъара Аллагъас Ма-
сихыла, гъание Аллагъас къурбан выгъы-
ри ихъды гунагъбыр кехъесхъур - дживаб

хъывылцлара Гьалмите - Инджилек гьаса кини йиъи.

"Аллагъ са йиъи" - са йиъи Иса Пайгъампарки Аллагъад на инсанашды йыкъал ад. Гъание Джу выдж чинич гъаъас выри инсанар бадана ти вахтинди.(1)

Аллагъ са йиъи, Иса Пайгъампарки са йиъи, Аллагъад на инсанашды йыкъал ад, гъание джуды джан къурбан гыгыри сиене инсанар бадана, вы баданаки Амад. Гьумирдыхван, сиене тариха, гъийгъад йыгъа йыкъима инсанара амин ваъара къурбанала.

- Зас гъагвара, гъамыгъ зы гийкъадка йиъи - рухъура Амаде, фикир ваъара гъамыгъ гъухъуд чилмы.

Гьалмите, фикир выгыр рухъура:

- Аллагъара ачыхана рухъура ад йиъи Мыса Пайгъампарала Таурата (Хъуд Мыса Пайгъампарад китаб). Кыле выгынид Къанун (Аль-Шарна) Къурбанад члабал гунабыр сыла хыгын бадана гедыркъара Къухъды Кихъинмыд чилимыла.

Къанунара рухъура, гунабыр темиз хъыгын бадана эбир сивигыр йигара, эбир сидживгыр гунагъ темиз хъуѳвгъуѳрдиш.(2)

Шуна йиѳи Иса Пайгъампар Марьямды духара сиене гунабыр джу лебшуд? - хулкара Аѳмаѳде.

Гъаса, - дживаб хъывылѳара Гъаѳмите. Къурбанахъван сыѳаѳна пайгъампараше са шудаѳ йиѳиди гъунамыд, гъаѳянмыд ихтилатбыр гъаѳара Масихъла. Гъа ихтилатмык кине йиѳи Масих гъухусма, Гъание сиене гунагъбыр джу лешус - хъур.

Гъаѳмите хъуѳ гетѳир Уджагъли Кихъинбыр ачых гыгъыр Аѳмаѳдис гъагва гъаѳара.

Мидей, миди - кинийиѳи Масих Пайгъампаракла, гъа дуъньяды йыкъасма 700 веш сен хъура гине.

Гъание Джуу лебшура инсанашды ядал, гъугал, гунабыр инсанашда ляджагъуѳбыр. Ескал гъагвара: Аллагъара гъанийис зулумбыр вылѳара джуды гунамыд бадана, гъание сиене гунабыр джу лебшура, ес йыха йишин

бадана. Е сиене рыкъаІ игъитхъур а
чѣбаларка, гъаІркиси джуду
рыкъаІдиѣи, сиене ихъды гунабыр
Гъанийы лихъир а. Гъа ихъды бадана
зулумкар йишир а, са чѣелки джы-
выгъыр, гѣал ачых джыгъыр. Гелирека
рапхаІре ад чѣбалка гивхъир, гъаса
Гъа гихъир а. (3).

Гъа чѣелбыр балана АІмаІдик
кийкъыр гъаІламат йишир хулкара:

-ЙикІидана гъа кихъинбыр кихъир ад
Марьямды дух Иса Пайгъампар
гъухъусма?

-Ий, - дживаб хъывылцѣара ГъаІмите.

Выдж ки Пайгъампарашды чѣил-
мыхъван Масих йиѣи Давуд пачагъад
цихилеклады. Давуд Пайгъампар 1000
(гъагъзыр сен) хъура гине ешемишды
йиѣий Масихила, выджки дарагъаджа
риѣир а бала зулумдыхъван, Гъанийды
къырыбыр джалгъахма гъаѣ игъитхъуд
йиѣи. Забура кихъир а:

Закла хъед йишири, изды къыры-
быр хъуІр йишири. Изды йикІикла
мум вишир йицѣири. Захда гудж маб-
диш, изды миз къуру вишири. Ва зы

йикъе гыгыри закла рыхъ вишири. Изды душманар шад дишири, гъабыше изды хылабыр, гылабыр тикетике гыгыри. Зада изды кырыбыр кылле гъаъас руъурай. Гъабише сиене изды валыгмар джухъды арыди пай гъаъарай. (4).

Гъа йиъидкал кихъир ад Давуд пайгъампарара йиъи, выдж гъанийды девирды гъаса дарагъаджа реъэд гвалахбыр адиший. Гъасад гвалахбыр йишид джыбранака йиъи римдадыбише Иса Пайгъампарад девирди.

-Вас гъухъус йигад йиъи гъасад гвалахбыр гыгыд йиъи Марьямды духарыс Иса Пайгъампарас - хулкара АІмаІде.

-Ий, са гъа гвалахбыр ваъ, ва мадды балад пайгъампарвалдыбыр гыгыри Масихе, - дживаб хъывылцара ГъаІмите. - Масихе джуки гъа гвалах гъаІммише дикрар ваъарай, Гъа дуъньяды йиркъыд йиъи джуду гъуІмир инсанашис Къурбан ваъас хъур (Фида). Гъание джукла рухъурай:

Аллагъара яратмиш гыгыр а зы Эдемика, зас къуллукъ выгын бадана

ваъ, За сиенебышис къуллух выъын,
изды гьуҹмирки сиене инсанашис
Къурбан ваъас хьур.(5)

-Аҹмаҹд, гьамыъ вас гьагварама Ал-
лагдад гьыҹлимдире кихьыр адбыр
Уджагьлийишды Кихьинбыр къуле гьр-
гара Масихе?

-Гьаҹмит, - рухьура Аҹмаҹде, - зас
гьемимыд улихьде садаки ун
йикисдидиш. Гьа бала гьаҹлапатды гьа-
лах виъи. Зас вахт выгара гьамыс йихана
фикир выр. Мирдже хылис зынна вы
гдадгуйне, захда мааки бала суалбыр
йикиси вас высды.

-Зы рази йиъи - хьур джываб хьы-
вылцара Гьаҹмите. Ма вада гьеми
Уджагьлийишды Китаб. Кыле гьаъ Ин-
джилала хьуъ. Гьади бала гьаҹянды Ма-
сихды гьуҹмирдихьла кихьыр а.

- Бала эккед сагьул, - джываб хьы-
вылцара Аҹмаҹде. - Зас ми Китабахьла
бала ун хьыҹхыҹд йиъи, выдж за гьа
Кихьинбыр садаки кыле гьыгьыдбыр
диш. За бала эккед къасдыхьван кыле
гьаъас и Марьямды духарыхьла Иса
Пайгьампарыхьла.

Гунагъ

- ГьаӀмит, - маа яваъшенека каӀбчӀура АӀмаӀд. - Ти уьлихъде зына вы гьадгудыла хьуь, за бала фикир ваъарай Масихъла, Гъание шуна джуды гьуӀмир сиене дуьньяды гьад инсанар бадана Къурбан выъырди, сиене инсанашды гунабыр джу лешурди. - Выдж зы гийкъардиш гъиладыбыр йиьиди гъа гунабыр. Сиене инсанашыхда бала гунабыр а. Вада гьухъус йикисиме гъабыр гъиладыбыр йиьиди? - хулкара АӀмаӀде.

- Гьухъус йикиси, - дживаб хьывылцӀара ГьаӀмите.

-Гъадихъде гедкъын бадана, гунагъ йила йибкъыд виьиди, е хьыгъыр йигара къулады ихтилат.

Таурат (Мыса Пайгъампарад Китабала) кыле гъаъара Аллагъара Дуьньяна инсанар халкъ дьгьыдка Гъание эдеми сагъури дженннетди. Гъади эдеми бала темиз йиьий, са гунагъки кидиший.

Аллагъас амин ваъара аъ-гъаъ йиъий.
Хъели вас гъацIара, дженнетди ад эде-
миед гъуIмир шийтIандире чIир ваъара.

Аллагъара емиш муIлвуд рухура
Адамда:

"Вада йикиси йигад хукала емиш
вуъулес, выдж йыхдына писды гъад
хукала мульвуъ йис гъухъурди
гъадыла емиш луIвъуд йыгъа вы йи-
къиси".(I)

ШийтIандид дуънди ана гIар
йибкъыр Адамысна Гъавас темягъ
кийир, гъабыр Аллагъахда хъадждацIур
гъа емиш вуъулере. Гъа йыгъала хъуъ
сиене инсанашды джанде увчIури ший-
тIан (иблис), сиенебышик гунабыр
каIбчIура.

- ЙикIидана гъа йыгъала хъуъ сиене
инсанар гунагълыер дуруъурама? - шак-
лына хулкара АIмаIде. - Зас четин йиъи
гъа гвалаха рази йикис. Шуна сиене ин-
санар гунагълыер дуруъурди?

- Эдеми гъа емишки йыхдыки
руъура, писдыки - рухъура ГъаIмите.

Гъанийкла са гъаЛаматкалды руъура
йыхдыки, писдыки.

Са эдемиера сакъадака йыхды гва-
лахбыр гъаъара, ыхъахда гахъдыархъама
мыкълад гвалахбыр хъыгыр а. Сада гад-
къыйне йыхана гъагвара хал, хизан
хъывгадка, увурхуїдка, ыхъака гадкъама
пехил хъишир а, сиенебыр кївоче
хъидшир а, гъаса эдемиек шудаъиди гу-
нагыбыр кинийиыи.

Гъа гвалахбыр, Аїмаїд сиене инса-
нашик кинийиыи. Сиене динмыра гъа
месъэле хъаваъасхъур хъичїидхъыр а.
Сиене гъуїкиметмыра игъиере
къанунбыр инсанашды гунагыбыр сыла
йишин бадана. Сахъусды мыкълад гъа
йиыи эдеми выдж гунагыкардишне, ге-
неки-гъание гунагы кид гвалахбыр
гъаъара, йисхъурди гунагыкар йиыиды-
ла. Эгер гъаїр эдемиехда айден са
кїаъдыкалды фабрика гунагыбырна
писвалды игъивед. Гъаса дишме? - хул-
кара Гъаїмите, Аїмаїдыхда гакъара.

- Зас гъаїйиф йидж, ва эдемиехда
гъухъудбыр сиенебыр гъакъыкъатна

дуъздыбыр йиъи, - дживаб хъывылцлара Аймаде, - выдж миди шийтлан гыли кид виъи?

Киддухъунды гунагъмыд шийтлан уу вишир а эдемияки, сиене инсанашыки, - дживаб хъывылцлара Гьалмите. Ти гедене Адамысна Гъавас адарса дыгыр темягъ кийидкал, шийтландире гыйгъа ки инсанар адарса даъара ха, сиенебышик гунагъ кине. Гыйгъа дуънья Гьа гунагъдире йиъи гьемисед писды гьале выгыр ад.

Аллагъара дуънья йыхана, бытлана яратмиш выгыр ай, йидж инсанаше са сыние са дуъулера а, дявибыр гъаъара, сиенебыр дала-фала гъаъара инсанара.

- Вас гъухъус йигад йиъиме Аллагъара е мисе халкъ дыгыр адиший, е гыйгъа шуна диъиди, гыйгъад дуъньядид гьал - Адамды гунагъмыра гъаса выгыр а? - хулкара Аймаде.

- Ий! - лал ваъара Гьалмите. Гунагъбыр эдемия йидкъыдбыр йиъи Адамыла хъуъ, гъаса кихъир а:

Гунагъ дуьньяды йибкьыд виьи са
эдемиела хьуь, гунагъдыхьван -
эджелки, йикьинки, гьадыла сие-
небыр дыкьыркьасдыбыр дьыи, йис-
хьурди сиене гунагъкидбыр дьыи. (2)

Сахьусды мыкьлад гьадыкла эджел
виьи джандидки, рухьдидки.

- Джандидне рухьдид эджел (йикьин)
хулкара АІмаІде. - Рухьдид эджел, гьа
шуды эджел виьи?

- Аллагьара эдемиеде рухьура, эгер
ва джувульуьур йигад емиш лювухьвна
вы "йикьиси" - дживаб хьывылцара
ГьаІмите. - Аллагь гьаІммише дуьзды
йиьидыла, Гьание Джу гьухьуд чІел хь-
вылкьара, гьадыла инсанар дыкьыркь-
ара. Гьа йыгьала хьуь эдемиехда
вурууьура эджел.

Эдемиек гунагъбыр йишидыла хьуь
гьанийды ругьки йикьире.

- Шуна? - хулкара АІмаІде.

- Гьаса - эдемиек кид гунагъмыра, гьа
дженнетда гьаь йигьыри, - рухьура
ГьаІмите. - Гьа темизене ад джигида,
Аллагьаски амин ваьара, гьа меджбыр

йишири гьада гьаъ руъус. Эдемиед ругъ
йикьире джуккид гунагъбыр гьагуйне
Аллагъада гьари йишийне. Джук кид
гунагъбыр на писвалды гьагуйне.
гьадыла гьа Аллагъада хырыда йишир а.
Аллагъ темиз йиъидыла, Гьанийда гу-
нагъбыр летес руъурдиш. Гьадыла ин-
санашис йигара джвер белидихъла
гехъедесды Азадчи Спаситель (Мо-
наджи). - АІмаІд, вы инамиш йиъиме,
выды гунагъбыр кирхъере а хъур?

АІмаІде, рухъура: - Зас гьацъара,
гьабыр кирхъере ад къвунды малаикере,
Аллагъас гьацъара гьалар инсанад гва-
лахмыкла, йыхдымылаки, писдымыла-
ки, гьалр чъл, гьалр фикир, гьалр ният.
Аллагъас сиенемыкла хабар виъи. Вас
гьацъарама гьилды сур йукъаІ йикисди
ахиретди?

- Ваъ, гьа кар Аллагъас гьацъара, -
яваъшене рухъура АІмаІде.

- Аллагъас вы хыгара, АІмаІд.

Йикіны хакъ, Аллагъад Къурбанад
гел, Марьямды дух Иса Пайгъампара
ихъды сиене гунагъбыр джуу лешур а.

Сиене гунагъмыла хыл луӀхъвуршере, гийхьирка рухъура ГьаӀмите. АӀмаӀде фикир выгыр, хъели хулкара: Эгер Масих гьаса къухъва йиӀинахъун, йис Адамысна Гьавас (Ева) гьанийкла шешунеки джацӀад?

- Вы инамиш йиӀиме гьабышис Масихихъла ун йишид и? - дживаб хъывылцӀара ГьаӀмите.

- Ваъ, гьеч гьа гвалах джувгъуӀд! - лал хъивирхъвара АӀмаӀдыхла.

- Аллагъас эдеми хъыгара, гьанийхъван гьалгыр йигара эдеми, - дживаб хъывылцӀара ГьаӀмите. - Гьадыла йиӀи Гьад къула хъуъ гьалгара каӀчӀуд Масихихъла.

Адамысна Гьавас ун йишир ай, Аллагъара шийтӀандиде рухъуди:

За выдына хъыдыныйды арыди ивеси дяви, хъели выды хъуъ хъудбишдына Гьанийды хъуъ хъудбишды. Гьание выды къул йывхыси, ва гьанийды кывыс сыс кывъаси. (3).

Сиене Уджагъли Қихьинмык кини йиӀи дидды дух - Ибрайим Пайгъампа-

рад дух йиъи Якъуб Пайгъампарад , са джигиди рухъура Марьямды дух Иса Пайгъампар. Гъанийхда дид адиш.

Гъа хыдынийды духара шийтІан ви-къе ваъаси, эдемиед дур лаъ хъаъаси, шийтІан гІарад дуънды увчІур Гъа йикъе гъаъас йигара йикиси, "кывыс" сыс кывъас.

Гъаса кихъир а Марьямды духарыкла Исакла, гъание Джуды джан Къурбан гъаъара сиене инсанашды гунагъбыр Джу лебшура.

- Шудаъ йыха йиъидай, - рухъура Аімаіде. - Дуъньяды йидкъыд сахъусды инсанар Аллагъара Масихихъла ихтилатбыр гъаъара хаІр даъара! Гъа генеки рухъуд чІел виъи сахъусды Къухъды ихтилат йиъи гъаъад Масихихъла гъасахъур кихъир а Уджагълийшды Кихъин мык. Ми кардис лап эккене фикир выъыр йигара!

Ибраимды Дух

Джыбрана хыдиймар гьаҗсил дишийне Гьаҗмите рухьура: - зы бала шад йиҗи ва Инжилекла фикир ваъара хьур.

- Гьа бала йыхды (гьаҗянды) Китаб йиҗи - дживаб хьывылцара Аҗмаҗде. За садаки гьадик кикад шывга кьыле гьыҗьд диш.

Гьади бала ачыхана кихьир а Масихды гьаҗянды гвалахмыкла сахьусды йыхана гьувгури Гьанийды (Нагорная проповедь). Гьадухьунки ачыхды деринды гьыҗлим виҗи. Гьади кини йиҗи душманар хьыдгара дишир йигарахьур, гьа гвалахбыр Масихе "кьулула гьилаба луза хьаъара".

Гьанийды кубад гьыҗлимки маддымыкла кийбхьур а, зас гьамьд ун мидийкьама гьилана хьыҗхьд диш. За хьываҗ лебшура гьа Китабара зы бала хиялмык кийири, йиджки захда суалбырки бала йишир а, дживабырмыхьаъ.

- Иди вияҗ выды сахьусды суал - рухьура Гьаҗмите.

- Зас гъацър йигара, йис Инжил Ибрайим Пайгъампарад цихилекла кабчѳура Давудыла хъуь дуьз Масихыйкъама?

Сакъада фикир выгър, Гъаимите дживаб хъывылцѳара:

- Йикѳиы гъамадама вас сифте зына вы далгади Уджагълийщды Кихъинбыр - гъа са къухды, эккед ихтилат йиѳи сиене китабад?

- Ий, йикѳиы гъамада - дживаб хъывылцѳара Амаде.

- Вас йикѳиы гъамадама, гъади шыв ихтилат гыгърди?

- Масихихъла, - рухъура Амаде.

- Дживаб выды суалас гъа ихтилатахъван араха - рухъура Гъаимите.

- Иди Пайгъампаращды ихтилатмыра рухъура Ибрайим Пайгъампарки, Давуд Пайгъампарки Масихды цихиледбыр диѳи.

Амаде сагъагънека ун йишидид фикир выгър рухъура:

- Гъаса йиѳиме? Ва зы гийкъасна ихтилат гъаъмын гъа уджагълыйшикла?

Гьалмите бала гема фикир выгыр хьели калчури:

- Сада, 4000 сен хьура гине Аллагьара Ибраимде рухьура, гьамыгь гьа Аллагьад хьдине гьалсаб гьаьара (халил Аллах). Аллагьара Ибраимис чьел вылцара (гьади гьанийды дур йиьий Ибрам) гьа бала инсанашис йыхды, кьухьды чьел виьи. Таурата кьыле гьаьара:

Аллагьара Ибрамде рухьура: "Ва выды Ватанки сабта, выды бегедедбырки, выды дидды хал -лахки, рых За вас гьувга выгыд накьуды. За вас рухсатки выси; За выды дур лаьки гьаьаси, вы бахтлына, йыхана аь-гьаь йикьаси. За васки бахт берекет выси, вахьван адбишиски, эгер вахда гьалга писды чьел, писды ихтилат гьыгьыхьвна. За гьабышиски писвалды ваьаси; выды дурухда сиене дуьньяды гьад инсанашиски бахт, берекет выси" (1).

Аллагьара яратмиш гьыгьыр ай гьасад эдеми, гьанийхда хьнимерки адиший, йидж кьариехьван ешемишды балад

вахт виъий. Гъание Ибраимыс балад наквбыр чѳирбыр высхур чѳел выр ай. Гъание генеки чѳел выр ай Ибраимыкла бала кьухьды халкъ викис хур, гъанийды дур лаъ йикисхур, кьухьды дур-ун ад вилаетки викисхур, выджки гъадид кьухьды йикисхур. Аллагъара сиене выд чѳелбыр, гъухьуд ихтилатбыр кьуле йигъри, выдж сахьусды таджибды ихтилат Аллагъара гыгъыд ти джыбрады, Аллагъара вылцара рухсат Ибраим Пайгъампарад дурухда сиене дуъньяды ад инсанашис. Гъа рухьуд чѳел виъи Масихки йиъи Ибраимды дух, Гъанийиски Аллагъара сиене буътуън дуъньядиски рухсат вылцара.

- Вас гыла гъацлара гъа Масихыхда гъухьуд йиъиме, дишды маннийыхда? - хулкара Алмаде.

- Гъа гъацлара руъура Таурат кыле ваъад гедене, - дживаб хывылцара Гъаимите. - Са арыдылака Ибраимыхда дуруъура кьваѳр дух: са Сара къариеклады, гъанийды дур йиъи Исхак, а кьваѳрхьусды Сарад мыдахыйды Ажар; гъанийды дур йиъий Исмаил. Аллагъара

Исмаилис рухсат вынахъунки, Гъание Ибрайимде рухъура Исхак гъухъусма выд чѣл Масихихъла кьуле выгыр йигара Исхакыла:

Аллагъара рухъура: "Выды къари Сарара вас гъухуси дух, ва гъанийы дур лихъиси Исхак"(гъание яхъ гъаъара"). За гъанийхъван Изды разивалды кивилгѣре, гъанийы на гъанийды хъуъ хъудбышики Зы рази йиъихъур. Исмаил гъухусма, Зас выды ун йишир ай: За шаксызна гъанийис рухсат выси, За гъабыр лап бала даъаси, гъабышды хъуъ лап бала уругъ-туругъ ваъаси. Гъа цѣукъвунды пачагъад дид йикиси, За гъанийыхда лап эккед халкъ, эл, улмат ваъаси. Сахъусды кьухъды разивалды За Исхакыхъван кибтѣси, гъа Сарара вас йыкъасда гъухуси"(2).

Аллагъара рухсат выд Исмаил, гъаѣрабашды 'атабаба йишири рухъура Амаѣде - Выдж ес мусурманашис гъаѣара Аллагъара балад Джуду векилерне не пайгъампарар сидигъри Исхакды хъуъ хъудбишихдаки.

ГьаӀмите рухьура:

- Исхакыхда ай кьвалр дух, Есав на Якуб.

Аллагьара ачыхана гьагва гьаъара Масих йыкьаси Якубды насылакла цихилекла, гьа гвалах Якубыс некьихьде гьагвара:

"Зы - Аллагь йиъи выды дидды Ибрайимды на Исхакды; гьа вы гьад накъв за васки выси выды хьуъ хьуд уругь-туругьаски, тум-тухумас, асыл-насылас. Выды уругь-туругь лап бала викиси, руг-чӀых кал, юкьсуруу дал-хваси. Сиене дуьньяды гьад инсана-шиски, выды хьуъ хьудбышиски за рухсат выси" (3)

-Таджиб гьа кар йиъи, Аллагьара Якубыхьванки Ибрайимде ки гьыгьыд ихтилатбыр са йиъи, - рухьура АӀмаӀде.

- Гьакьикьатна Аллагьара сиенебыше гьаъад са ихтилат йиъи, вылцад чӀел ки са виъи, гьа чӀел са сыные, сыныйде ваъара, рухьура девирбыр руьура а - дживаб хьывылцӀара ГьаӀмите.

- Вас гъагварама АІмаІд, Аллагъара Якубды насылала хъуь сиене дуьньяды гъад инсанашис рухсат вылцара.

- Ий зы гийкъара сахъусды къухъды Чел Уджагъли Кахъинмык кид Масих йиъи - яхъ кине кал рухъура АІмаІде.

- Ий, - тестикъ хъаъара ГъаІмите.

Израилде бала хизанбыр ай. Бала эккед суал йиъий гъилды хизындикла Аллагъара керъэсхъур Масих? Аллагъара керъир Давуд Пачагъ гъанийис чел выри. Балад джигымык кинийиъи Аллагъара рухъура Масих йыкъаси Давудды цихилекла. Ишаях Пайгъампар Давудыла хъуь къвунды вешды сыдыла (200 лет) гъухуд йиъи, гъание рухъура Есейды цихил къатІ вишид хук кал виъи. Есей Давудды дид йиъи. Гъа хизынди гъухуси.

Ишаха кирхъере:

Есейды гъабара гаІри агъагъуси хъели гаІрибыр къухъва йикиси. Гъади Гъанийды РуІгъ йикиси. Гъание дуьзды гъакъ гъаъаси, касибешис накъвбыр пай гъаъаси. Гъа йыгъа Есейды Гъаб сиене инсанашис пайдах

викиси. Сиене инсанар Гьади сытIа
дикиси, Гьанийды сырыкла Зиярат
викиси. (4)

- Гадкъас, зы дуьзене гийкьыр
амахьур- рухьура АIмаIде. - Аллагьара
гьацIара гьыгыри Масих йигид Ибрай-
имды, Исхақдына, Якьубдына, Давудды
насылед.

- Ий, вы гьакь йиги - рухьура ГьаIми-
те яхь гьаьара. - Инжил кьыле ваьади
гьади пайгьампараше Масихыхда рухь-
удбыр сиене дуьздыбыр йиги.

Гьадыла Инжил беслемиш вурьура,
Масих йигид Ибрайимдына Давудды
насылахьлады.

- Гьадире рухьура Марьямды дух Иса
пайгьампар йигид Уджагьлийишды
Кихьинмыраки гьа кар тестикь гьаьара -
рухьура АIмаIде.

- Вас гьацIарама ГьаIмит, хьуьдире
хьуь захда лап балана, балад суалбыр
руьура ад. Йидж гьа суалбыр зына вы
мирдже гьаIсил дишийне выси.

Аллагъ Са йиъи

- Вас шыв гъагвара? - хулкара АІмаІде, хъиб тІили лаъ выъыр.

- Зас гъагвара са хылик кид хъиб тІили яхъ гъаъара ГъаІмите, гъанийис гъацара гъидикла гъалгасди АІмаІд.

- ГъаІмит, - вас шуна гъагвара, Аллагъ Са йиъиме ад, дишды гъабыр хъибыр диъиме?

- Вы изды диндихъде йыхана гийкъыр адишдыкал йиъи АІмаІд, - рухъура ГъаІмите. Зы инамиш йиъи Са Аллагъа, Гъанийыхда гуджки ад, Гъанийис сиене гъацынки гъаъад, Гъа сиенедик кидки йиъи, Гъание хаІне, чІир, накъв ыгъыд-ки.

Вас гъацарама изды диндид къабиле виъи Уджагълийишды Кихъинбыр, гъадире хаІр гъаъара Аллагъ Са йиъид, гъа гъакъикъатды ихтилат йиъид, гъа балад Уджагълийишды Кихъинмык кид.

- Аллагъакла хъибыр дикис йикисдиш $1 + 1 + 1 = 3$ руъура хъибыд, са руъурдиш маа хъиб тІили лаъ выъыр АІмаІд джуды чІилы лузур а.

- Шумур АІмаІдер а, са ама кьваІр? - хулкара ГьаІмите.

- Гьелбетди, са, дживаб хьывылцІара АІмаІде.

- Аллагьара яратмиш гьыгыр выды джанна, руІгь - рухьура ГьаІмите. - Вы джан - йиъи АІмаІд?

- Ий дживаб хьывылцІара АІмаІде.

- Выды руІгьки - АІмаІд йиъиме? - хулкара ГьаІмите.

- Ий - джу выдж инамишдишне рухьура АІмаІде.

ГьаІмите маа рухьура:

- Гьис Аллагьакла хьибыр джудгьуІд, Гьание е яратмиш дыгыр а кьваІрне?

АІмаІде дживаб хьывысма ГьаІмите хулкара:

- Яхши е ваІ Аллагь йукьаІне сакал хакьыйне , Гьал йиъи, Выдж хьибыд хьесымна гьагва гьаъад. Шумуд йикиси 1*1*1?

- Са, - яваъшене рухьура АІмаІде . - Марьямды дух Иса, - гьа эдеми дишме, дишды Аллагьад дух йиъиме, - АІмаІде йыхана фикир выгыр ГьаІмитыхда

гакъара. - Вы инамиш йиъиме Масих Аллагъад дух йиъихъур?

- Ва шуна фикир ваъара - зы йиды инамиш йиъид и ? - хулкара ГьаӀмите.

- Зы йыхана инамиш диш, - дживаб хъывылцара АӀмаӀде.

Выдж заскал гьагвара, вы инамиш йиъид, Аллагъад алакьа вишир Марья-мыхъван, хъели гьабыше гьухури дух.

- Астафируллагь!

- ГьаӀмитда лал хъивирхъвара - За гьаса гьаӀсаб гьаъар диш, я секки Масихы инамишдыбыше гьаса гьаӀсаб гьаъар диш, я гьады инамиш диш.

АӀмаӀдда джуды таджибвалды дагул ваъас руъурдиш:

- Вы хъели йиды инамиш йиъи?

- Зы инамиш йиъи Аллагь гьуӀмирдыхъван ад йиъи, Гьа са йиъи.

Гьа дуънья викисмаки ад йиъий, - дживаб хъывылцара ГьаӀмите.

Инжил беслемиш вуруъура Масих гьухусма, гьа гьуӀмирдыхъван ад виъий, Аллагъара шуна Дуънья сивирди, гьавырди эдере Масих вышди. Инжилек кихъира:

Сифте вишид виъи Чел, Челки виъий Аллагъад, Челки виъий Аллагъаклады. Чел сифте виъий Аллагъад. Сиене аддухъунды, сиене йиъидухъунды яратмиш гыгъыд йиъи Гъание, Гъа адишийден шешунеки йикисдиший. Сиенебышис гьуѳмир вылцѳадки Гъа йиъий, гъа гьуѳмир инсанашды ёкв йиъи. (I)

Аллагъара дуънья яратмиш выгъыр а Чилихъван, гъаса дуъз йиъиме?

- Йиъ, гъаса дуъз йиъи. Аллагъара гьухъури: Гъаса йикий! Гъаса йишири (кун фа якун), - дживаб хъывылцѳара Аѳмаѳде.

- Гъаса йиъиди, Аллагъара дуънья яратмиш выгъыри Джуды Чилихъван, - рухъура Гъаѳмите - гъа Челки виъи Аллагъад, сиене гыгъыдки Аллагъ йиъи. Гъили Чел выгъырди, гъади гьуѳмир а, гъади ил абгъура.

- Йиъ, зы рази йиъи, выдж гъа гафара шыв рухъура "Чел виъи Аллагъад"? - хулкара Аѳмаѳде.

- Ва фикир ваъ, зы суда шейидне гьалгара а. Изды чѣлне зы джура даъас йикисиме, йисхурди гъа чѣл изды виъи, - дживаб хъывылцѣара Гъаимите.

Зана ва суьбет ваъади, гъа чѣлбыр ихъдыбыр йиъи, гъабыр йе рухъуд чѣлбыр йиъи. Аллагъара Дуьнья яратмиш ваъадики, гъухъури Чѣл, гъа Чѣлки са виъи Гъание гъухъуд. Гъа Чѣл Аллагъакла гъари ваъас йикисдиш Чѣлки Аллагъад виъи, Аллагъки Са йиъи, Гъанийды макъулды Чѣл ани виъи Марьямды духарда Исада, гъаса кихъир а Инжилек:

Челикла инсан яратмиш йишири, виджки гъабышды арыди ешемиш вишири. Гъанийис шукур ваъарай, шукур Аллагъхъур, шукур Аллагъара выд йыгъахъур Аллагъ гъакъикъатна Са йиъи.(2)

Гъаимите маа рухъура:

- Аллагъара Джухда рухъудбыр, сиене гъа карбыр, гъа гвалахбыр кинийиъи Масихык.

Аллагъ уджагъли йиъи. Инсанашис Масих уджагъликал гъагварай, гъабышис Гъа Аллагъкар гъагварай.

Аллагъас Гъа хыггарай, инсанашис гъагварай Гъа хыгынвалды Аллагъад виъид.

Аллагъада сиене лягъуѳд йиъий.

Гъа лечѳунвалдыбыр инсанашис гъагварай Масихдаки руѳуд, Масих хидикла хъуъ йиъиди, хыбыл либхъуйне, Гъание хыбыл лувза хъаваъарай, хыв бала гъаъарай, быркыѳдбыр хъадаъарай, дыркыѳдыше ил ахъабгъурай, гъабышис гъагварай гъа сиене гвалахбыр Аллагъад йиъид, шукур ваъарай Аллагъад Саваѳлик.

- Шуна Аллагъас сиене гъагъад, сиене гъаѳад, Выдж Са эдемиед дуънды ад? - икърар руѳурдиш Аѳмаѳд. Гъание Джуды Буѳтуъндуънядид къухъвалдыбыр сатыр Масихды дуънди аѳгъуѳд?

- Аѳмаѳд, - рухъура Гъаѳмите, ва фикир ваъ, эгер зына вы дангыза са истаканаад хъед лешур, анализ гъаъас выхъна истаканаад хъедки дангызадки са

дад викиси. Масихды гвалахки гьаса виъи. Аллагьас Сиене гьгвад, Сиене гьацIад, ГьуIмирдыхьванды, Гьа юкъсура а. Гьадыла Гьа Масихды дуьнди ана руъура. Выдж Аллагьара Джу къадагьабыр лирхьед диш Масихды дуьнди ахьур. Йисхьурди Гьа Аллагь йиъи.

- Выдж Аллагь эдемиед дуьнди ана руъуддиш, гьа викисды гвалах диш, - рухьура АIмаIде.

- Еда шуна йикиси Аллагьа къадагьабыр лихьис? Еда гьухьус йикисиме Аллагьада шывга руъуд, "джугьуIд"? Аллагьад сиене руъура, Гьанийда сиене лягьуIре, дишме гьасахьур? - дживаб хьывылцIара ГьаIмите.

- Ий, гьаса йиъи. Гьанийда сиене руъудки йиъи, лягьуIдки йиъи: - рухьура АIмаIде. Выдж зы инамиш диш Гьа эдемиед дуьнды агьуIрехьур.

- Яхши, йыха йиъи занна ва месъэле ес выгьд, Аллагьас джывыгьыр, йисхьурди Гьанийда сиене гьаъас руъуд йиъи, эгер йигара йишихьвна, - рухьура ГьаIмите.

Вада шыв гъухъус йикисий эгер Аллагъ йиркыръ ай ливкIур ад култура гъада гъалгара ай Мусахъван?

АIмаIде фикиркал выгъыр яхъкалды ки кидхъур - гъа гийкъара Аллагъас эдемед дуьнди аIчIус четин дишды, кулырыхъаь.

ГъаIмите маа рухъура:

- Ва фикир ваь АIмаIд: Гъа вышды гъакъикъатна, гъалыхда йиьиди рухъуд "Аллагъад Чел", "Аллагъад РуIгъ"?

Уджагъли РуIгъ са Аллагъахъван.

Ес гъацIара, Аллагъад РуIгъ Марьямы йидкыръ, гъа ухъне ришири, гъанийис гъухури Масих, гъанийде гъаса гъухъуд йиьи Малаик Джабраиле:

Уджагъли РуIгъ ваа лийкъаси, вы аIхъка Аллагъада аргаси. Гъадыла ва гъухуд хъных йиьи, "Уджагъли", саки "Аллагъад Дух". (3)

Суал йиьи гъасад, вышди дуьньяды Гъа кал йыркыьд?

АIмаIд, эгер вы духтур йиьийден Масих ад вахтинды ва Гъанийды метрикадик, Гъанийды дур кихъисийме?

- За кихъисий "Марьямды дух Иса", - дживаб хъывылцара АІмаІде.

- Нинды дур? - хулкара ГьаІмите

- Марьям, - тикрар хъаъара АІмаІде.

- Гьамыгъ дидды дур, - яхъкинека хулкара ГьаІмите.

- Гьанийхда дид адиший, - дживаб хъывылцара АІмаІде.

- Еда йикисий гьа графа лихъис про черк, йисхьурди дид Масихыхда адишдыла, рухьура ГьаІмите.

- Выдж еда хуткур йигара: Гьа вышди?

Гьа гылады йиъиди, Гьалды йиъиди, рухьудкал "Аллагъад Чел", Аллагъад РуІгъ? Гьакъикъатна Гьа выши? Гьание Джу рухьура:

Аллагъад хъыв йиъи - Гьа, Вышди, хаІля саъ йиркъыр дуьньяди ил абгъуд.. Зы хъывки йиъи. Вышди Захда йиркъыд, гьа гаІшды на мыкъды садаки аргасдиш. Заа инамишды хьидыхда гьад гьурхъара аргасдиш (4).

ХаІля йиркьыд Зы - хыва ил ад
йиџи. Гьа хыв гьал люџурди, гьа йи-
кьисдиш. Гьа хыв Изды джан йиџи,
За сиене дуьньяды ил абгьура, сиен-
немыс гьуІмир вылцІара (5).

АІмаІд, Гьа йиркьыр а джуды джан
инсанар бадана Кьурбан гьаџасхур.
ГьаІр йыгьа хыв уледбыше, джухьды
джан ухуІдбыр диџи. Аллагьаад хыв
уледбыр, гьабыр гьуІмирлыхдыбыр
диџи, джидикьисды. Масихы ина-
мишдыбыр, Гьанийис амин ваџадбыр,
Аллагьас амин ваџадбыр диџи. Масихе
Джуды джан Кьурбан гьыгьыр Аллагьад
рыкьаІ вы бадана, АІмаІд.

- Зы гьала гьадис гьазыр диш, -
яваџшене дживаб хывылцІара АІмаІде.
Изды кьуле лап балад фикирбыр а. За
хьІваІ лебшура вы Аллагьа инамиш
йиџид, Гьа Масихды дуьнди аІчІуд. Вас
гьацІара зас Масих йикІидана хьыгад,
йидж захда суалбыр бала а дживабыр-
мыхьаџ. Дыкьа зана ва гьабыр мирджене
хылис хьуџ гетІеси, ГьаІмит!

Аллагына эдеми

- За гьаИммише фикир ваъара ихьды ти джыбра йишид ихтилатакла, - рухьура АлмаИде. - Сифте ва рухьура Иса, Марьямды дух гьа эдеми йигыхьур, хьели - рухьура, - Гьа Аллагыара Джуды дуьнди ана сигьд йиъи.

Гьагыгъатна Гьа выши? Бельки ваИ Масихыкла Аллагыад Дух гьыгыр а, ти сурула Гьа Марьямды дух йиъи?

- Вас гьаЦарама АлмаИд, - маа каИчури ГьаИмит, - гьа суалас дживаб хьывыс йикисдиш - гьа гьуИмирды ачар йиъи Аллагыахьван, ми дуьньядыки, ти дуьньядыки. Эгер е эдемиекла гьыгырыйден Аллагы, е дуьз дишиИ "ширк" (приравнивание кого-либо ко Всевышнему), Уджагылыишды Кихьинмык кихьир а, Аллагы эдемиед дуьнди ана йиркьыри.

Е сиене рази диъи, Масих эдемиекал гьухуд йиъи. Пайгьампараше гьаса рухьура. Гьа йиъи Ибраимдына, Давуддына цихилеклады Марьямды дух Масих

гъухусма. Пайгъампараше рухъурай Аллагъ йикъаси Масихды дуьнди ана.

- Вас шыв гъухъус йигад йиьи, Аллагъара сидигыд Пайгъампараше рухъурай, Аллагъ выдж ачых йикисхъур Гъанийде? - хулкара АІмаІде.

- Сахъусды ихтилат йиьи Уджагълыишды Кихъинмык кид - Масих, гъадыла гъа карды таджиб йишир йигардиш, гъасад гъакъикъат Аллагъара ачых гъыгъыд йиьи Пайгъампараше Масих гъухусма! - рухъура ГъаІмите.

- Гъагваъ зас гъаса гъили кихъиради - рухъура АІмаІде.

- ГъаІмите сагъаІлгема фикир выгъыр, хъели рухъура:

- 700 сен хъурагине ихъды дуьнья викизма Аллагъара Михей пайгъампарада рухъура, Масих гъухуси Байт-Лахем шегъерди. Гъадыхъван сытІана Аллагъара рухъура, Гъа гъухусма, яратмиш йишид йиьи балад вахтинди.

Вы Вифлеемне - Ефрафа, вы кІаъ виьинахъунки Иудей шегъермыкла, гъада игъирхъуси Зас, Израилдид

кьухьды йикисды, Гъанийды цихил чар заманадыла хъуьды виъи. (1)

Масих гъакьикъатна гъухуд йиъи Байт-Лахеме, гъаса кихьир а Инжилек:

Юсуф ки йиркъыд йиъи Назарета Иудейди галилей шегъерда, Давудды Вифлеем шегъерди, йисхурди гъа йиъий пачагъ Давудды цихилеклады. Гъанна Марьям лышанчиер диъий, гъабыр дыхьыр ай перепись гъаъасхур. Марьям гъилы йукъаI рийий. Вифлеемды ледкъыйне Марьям рухура, гъанийис гъухура дух, гъание Дух аркъа гыгъыр ирхъере тьына, йисхурди гъабышис гостиницади ер вишир диш (2).

Маа миди суал руьура. Выши Гъа-Ти, дуньяды йиркъыд, выдж гъухусма? Гъание Джу яхудеешныхъван суьбет ваъади (Аль- Кодс) рухура:

Выхьды дид Ибрайим шад йишир ай, Зы гъухуд йыгъа, гъа йыгъ гъанийис гъагури выджики бала бахтлы йиъий. Выды хьуцур сенки диш, - Гъанийде рухура иудееше, - Вас Иб-

райим гьагуриме? Исара рухьура: - За ваде рухьура гьакъикъатна, Ибрайим гьухусма, Зы Анийийий! (3).

Ес гьацлара, Ибрайим ешемш йийий (2000) гьагъзыр сен хьура гине ихьды дуьнья викисма.

- Иди Масихе Джу тестикъ гьаьара, Гьа ешемш йийий Выдж гьухусма, - рухьура Амаде. Гьили кихьир а пайгьампараше Аллагь Масихды дуьнди ана йыкъасхур?

- Гьа кихьир а балад Уджагълийишды Кихьинмык, - рухьура Гьаимите. - Ишayah Пайгьампара рухьура, - Марьямды дух Иса кьухьва йишид джигиди, гьади гьуьмирлых пачалых викиси, сахьусды Аллагьад дуьнья. Гьа Давудды цихилеклады йиьи, Гьа Выджки кьухьды йикиси гьа пачалыгьад. Пайгьампарара кирхьере вышди Масих, Гьанийис са шумуд йиьиди дур вылцлара.

Дукар гьухур а ес, Дух гьухур а ес! Гьанийды гьуьня ливхьир а кьухьвалды, дур лихьиси: Гьаьянды Кьуве ад Аллагь, Джикьид Дид, Кьухьды

Гъанийды Къухъвалдына Къуве бала-
дире, бала викиси; Гъанийкла пачагъ
йикиси, сиенебышихда былвалды ви-
киси, сиенебыр бахтлы дикиси
гъуІмирлых.(4).

Ес гъацара Аллагъара эдемиес
вылцад дурубур. Гъа Выши Гъанийды
дурубур йиґи: ГъаІянды, Аллагъ
гъигъды, Джикъид Дид, Пагъча
дуьньядид?

Заска гъагвара зы гийкъара пайгъам-
парашис шуды Масих йиґиди гъагур
йигад. Гъа гъухусма, - рухъура АІмаде. -
Гъакъикъатна Аллагъ йиґиме йикъасды
гъеми дуьньяды, Гъание Джу яратмиш
выгъд?

- Закарид дух Яхия, Масихыхда хъуд,
- рухъура ГъаІмите. - Гъа Аллагъара
сигыд йиґи, инсанар гъазыр даґас Ма-
сих йикъасхъур, инсанар Гъанийы ина-
миш дишин бадана. Яхида хуткуйне
выдж вышхъур, Аллагъара гъа йидис
сигыд йиґихъуйне, гъание Ишаях
Пайгъампарад чІилмыхъван рухъура,
глава 40, кихъир а:

Сесед ун а: "Чулди раҁхъ гъазыр ваъ Аллагъас, сиене ербыр дуъз гъаъ ихъды Аллагъас! Сиене дуъзелбыр лаъ йикъый, сиене банбыр, къвакьбыр сай йиший; дуъз дишды накъв гъыҁдиле виший, тѣуынтѣуыйбырки дуъз йикий. Сиенебыше Аллагъас Шукур выгъый; инсанашис гъа гъагуй" (5).

Ишаяха кирхъере а къухъды пачагъ йыкъасдыкал, Гъанийис сиене раҁхъбыр, сиене чулбыр дуъз гыгъыр йигара, Гъа выш пачагъ йиъи йыкъасды, АІмаІд?

- Пайгъампарара рухъудка, гъа Аллагъ йиъи, гъалыс е амин ваъарди, фикирдик кирхъурка рухъура АІмаІде.

Хъуъдире, хъуъ ес гъаҁцара руъура а шыв кихъир ади Кихъинмык. Гъади кихир а:

Гъай векил йыхъды хабар хад Сионыс, лаъ лечІ сахъусды къухъды бана! Гъай векил йыхъды хабар хад Иерусалим, выды сес балака ваъ! Къухъва йиш, гимийичІ; Иудейды шегъермыда йихъ: "Гъеми гъай выхъды Аллагъ!" Гъеми гъай выхъды Къухъды, Гъаний-

ды хылыхда кьухвалды а, гудж хьуь,
кьуве а. Гъание Джуды малбыр не-
хирхъанарака ухуӀре : гелер хыле ле-
шур, гъабыр мыхра агъур ухуӀре а.
(6).

Масих гъакыкьатна Нехирхъанка
йиркьыд йигый, Гъанийы инамишды-
бишы. Гъание Джу Джухда рухьура:

Зы йыхды нехирхъан йиьи. Йыхды
нехирхъанара гьуӀмир вылцара Джу-
ды нехирдис. (7)

АӀмаӀд выши нехирхъанка йыкьасды
пайгъампарад чӀилмыхъван?

- Зы гийкъара аниийи гъалыкла
йиьиди пайгъампара рухьуд, гъание
рухьуд Аллагъакла, - дживаб хьы-
вылцара АӀмаӀде.

ГъаӀмите маа рухьура:

Гъамыгъ вы гийкъарама АӀмаӀд гъа си-
ене Масихды пайгъампаравалдыбыр
кьуле йигьри Марьямды дух Исара.

Масих гьухусма, Джабраил малаик
йиркьыр Закарихда, гъа йишир йигад
йиьий Исад дид ихтилат гъаъара гьухус
марад духарыкла:

Гъухуд йыгъала хъуь гъанийде ихъиси Уджагъли РуІгъ. Гъание балад исраильтянар Аллагъахда суьтке даъаси. Гъание Ильяс пайгъампараски гудж ивхъиси, дидабар джухъды хънимешихда суьтке даъаси, инамиш джудгъуІдбишис гъакъалбыр выси, инсанар гъазыр даъара Аллагъ йикъасхъур. (8)

- АІмаІд, Инжилере рухъурай улихъде вышийди Яхия Пайгъампар?

- Гъа улихъде йигъий Аллагъак кикад.

- Яхия пайгъампар гъухуйне, - Закарий пайгъампарара джуды духарыкла ихтилат гъаъара:

- Вы изды велед Аллагъад пайгъампар йикиси, вы сиенебышды Къухъды йикиси, хъура йикиси, Ва сиене инсанашис азадвалды выси, сиенебышды гунагъбыр темиз хъаъаси, Аллагъад йыхвалире, Савалире, ес Шилды Екв ачых йикиси (9).

Гъамыгъ вы гийкъарама, АІмаІд Ишах Пайгъампарадна, малаик Джабраилдына, Закаридне, Яхия Пайгъампарад

чІлмышъван йиркыр йиґад йиґий
Джикъисды, Гъанийды джыбра йикъасды
йиґий, - Са Аллагъ.

- Ий, зы гикъара гъамыгъ, гъакъикъат-
на гъаса йиґид, Масих йиркыйне, -
рухъура АІмаІде.

- Ий, сиене йиґидкал, - рухъура
ГъаІмиґе. Марьяма Масих гъухуйне
Байт-Лахеме, Давудды шегъерди Ал-
лагъад малаикере йиркыр са шумуд
иди нехирхъанад бегеде, рухъура:

**ВаІс гимийич, Зы йиркыр а ваІс
шадды хабар ваъас сиене инсанашис!
Гъийгъа Давудды шегъерди гъухур
выхды Азадчи Масих, Къухды! (10).**

Масих - Аллагъ йиґид, гъа гвалах те-
стих гъаъара Инжилере.

Гъание рухъура:

Зына Дид - са диџи. (11).

Къула хъуъ зас хыгарай, гъуІрмет
ваъарай, Марьямды духарыс, Исас, -
рухъура АІмаІде. Выдж зы гъамыгъ
гийкыр а, вышди Масих гъакъикъатна,
Гъа шыв бадана гъухуд йиґиди. За вас

сагъул ваъара, ва выды вахт гъайф джы-
выгыр, зы гъавырди иере ва ГъаИмит.

- АІмаІд, - рухъура ГъаИмите, - вы
гъакъикъатна Масихы инамиш
йиъинахъун гъание выды сиене гунагъ-
быр кехъеере гъуІмирлых.

Масих, йикъида лухъузуд йиъи.

Гъание рухъура:

Зы йикъида лухъузуд йиъи. За
инамишдыбыр, йикъихъвнаки ил
ахъагъуси.ил адбыйды, за инамишды,
садаки йикъисдиш. (12).

АІмаІд, вы Аллагъана Масиха ина-
миш йиъинахъун, вас пешкеш йигара-
ма?

- Ий, заска гъагвара Гъание изды рак
етедка, - рухъура АІмаІде улабак
нагъвбыркине. - За шуна йиъи гъа Ал-
лагъад пешкеш къабыл гъаъасды?

- Гъаса гъаъас четин диш, рухъура
ГъаИмите. - Аллагъахъде дилег гъаъ, сиене-
мыд Гъанийис ихтилат гъаъ. Гъание
джан къурбан гыгыр вы бадана. Ал-
лагъахъде дилег гъаъ; Гъа выды йикъе
аІчІун бадана, Масихъис дилег гъаъ, Иса

пайгъампарас дилег гъаъ. Гъанийды кьурбанахъван Гъа выды на Аллагъад йыкъа! йишири. Сиене гъа пешкеш ва къабыл гыгъыхъвна выды гъу!мир дегиш викиси. Инжилере ха!р даъара, вы дуъньяды ц!инене лагъутка йикиси.

Ц!инды гъу!мирди Аллагъ выды Дид йикиси вы Гъанийды дух йикиси, гъаса кихъир а Инжилек, гъабыр сиене къабыл гыгъыр а Масихе:

Сиенебыше Гъа къабыл гыгъыд, Гъанийы инамищдыбыр, Гъание Аллагъад хынимерне гъа!саб даъара. (13).

Гъабыше Аллагъас дилег гыгъыр бегъем дишийне, Гъа!мите яхъ гъаъара, рухъура:

- Хайир хана йикъа ихъды хизынди? Гъамыгъ Масихыла хъуъ е шуба! диги Аллагъад хизан виyi.

- Зас гъац!ардиш вас шуна аферине ваъасди! - шаддана рухъура А!ма!де.

- Аферин Аллагъас ваъ, йик!иы хакъ,
- гъа гвалах ва гъа!р йыгъа выгъыр йига-
ра, - дживаб хъывылц!ара Гъа!мите.

Гьамыгь вада гьакыкыатна дин, куб
ваъас йикиси, шуна Масихе Джуды те-
лебиер хаӀр дыгьыдка:

Шукур Аллагь выды Са валис, Вы
ихьды хаӀле ад Дид йиџи! Шукур вы-
ды дурус! Шукур выды КьухьваӀлис,
ихьды йикӀиы гьад мырадбыр, Ва
кьуле йигыхь! Аллагьара ес бахт, бе-
рекет вийихь, е люъуд хьыв. Ва аргух
гыгыыхь. Ихьды гунамыла Ва хыл
люхьувуш, ихьды бырджбыр Ва
багьыш хьаъ.

Гьили дыхьырдики, гьили гьил
лихьирдики Аллагьара удохуӀй, ший-
тӀандида хырыда дикий. (14)

Приложение
Уджагълид Кихъинмыд ч1елбыр

Къурбанад Гел

- (1) Рим. 6:23
- (2) Иохан (Иоан.) 1:29
- (3) Откр. 3:20

Аллагъад Къурбан

- (1) 1 Тим. 2:5-6
- (2) Евр. 9:22
- (3) Ишayah (Исаия) 53:4-7
- (4) Забур (Псал.) 21:15-19
- (5) Марк 10:45

Гунагъ

- (1) Начало (Быт.) 2:16-17
- (2) Рим 5:12
- (3) Начало (Быт.) 3:15

Ибрайимды Дух

- (1) Начало(Быт.) 12:1-3
- (2) Начало(Быт.) 17:19-21
- (3) Начало (Быт.) 28:13-14
- (4) Ишayah (Исаия) 11:1-2,4,10

Аллагъ Са йиъи

- (1) Иохан (Иоан.) 1:1-4
- (2) Иохан (Иоан.) 1:14
- (3) Лука 1:35
- (4) Иохан (Иоан.) 6:33, 35
- (5) Иохан (Иоан.) 6:51

Аллагъ на Эдеми

- (1) Мих. 5:2
- (2) Лука 2:4-7
- (3) Иохан (Иоан.) 8:56-58
- (4) Ишayah (Исаия) 9:6-7
- (5) Ишayah (Исаия) 40:3-5
- (6) Ишayah (Исаия) 40:9-11
- (7) Иохан (Иоан.) 10:11
- (8) Лука 1:15-17
- (9) Лука 1:76-78
- (10) Лука 2:10-11
- (11) Иохан (Иоан.) 10:30
- (12) Иохан (Иоан.) 11:25, 26
- (13) Иохан (Иоан.) 1:12
- (14) Мат. 6:9-13